PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 2. štev. 320 - Cena 4.- lire | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | TRST, torek, 18. junija 1946 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Danes popoldne ob 16. uri bomo spremili izpred mrtvaške kapele (Cappella mortuara) žrtev skvadrističnega terorja delavca tov. HLAČA KARLA.

Slava njegovemu spominu!

KAJ NAMERAVA UKRENITI ZVU

Nova žrtev skvadristov na tržaških ulicah

Neizbrisen pečat "višje kulture„ v času pariške konference

V soboto je naše ljudstvo doživelo novo krvavo žalitev: Na tržaški ulici je obležal Karel Hlača, slovenski pristaniški delavec; z nožem so ga zabodli v srce. Zakaj, samo zato, ker je bil Karel Hlača tako kot vsi pošteni slovenski delavci, prav tako kot večina poštenih italijanskih delavcev za edino pravično rešitev vprašanja Julijske krajine in Trsta.

Tov. Hlača je bil antifašist; aktivno je delal proti fašizmu in nacizmu, okusil je nacistično ječo. Danes leži mrtev.

Tov. Hlača je bil zaveden Slovenec. Vse svoje sile je vložil za zmago ideala, ki je vsem Primorcem pomagal prenešati trpljenje, ki ga še danes ni konca. Danes leži mrtev.

Tov. Hlača je bil zaveden delavec. S svojimi tovariši je nadaljeval borbo za obrambo pravic delovnega ljudstva. Danes se ta borba vodi tudi s tem, da se zahteva priključitev Julijske krajine in Trsta k Titovi Jugoslaviji. Tudi v tej borbi tov. Hlača ni zaostajal za svojimi tovariši. Danes leži mrtev.

Ni prvi in tudi ne bo ostal zadnji; «višja kultura» je nenasitna.

Uradno glasilo «višje kulture» v Trstu «La Voce libera» vodi od svojega nastanka dalje, skupno z ostalimi tedniki CLN-a nezaslišano kampanjo sovraštva in mržnje proti vsemu kar je slovanskega in ljudskega; posebno pa se zaganja proti edinstvenemu primeru slovansko-italijanskega bratstva, ki tako na sindikalnem kot na političnem poprišču predstavlja edine organizacije resnično množičnega značaja v Julijski krajini.

Posledica te kampanje so oborožene tolpe, razpostavljene na raznih krajih v središču mesta, ki izvršujejo podnevi in ponoči napade na antifašiste in na antifašistične ustanove. In to nemoteno!

Policija? Policija interverira skoro vedno prepozno, kadar sploh intervenira; skoro vedno pa odpelje napadenega, napadalci pa jo odkurijo. Položaj je danes tak, da si v središču Trsta v stalni smrtni nevarnosti, če si poznan kot antifašist. Biti danes v Trstu dosleden antifašist, pomeni največjo žalitev za «višjo kulturo».

Bilo je v soboto zvečer. Fašistične skupine «koljačev», cvet SAM-ovskega skvadrizma je v polni zasedbi patruljiral okoli ulice in trga Cavana. Skupine s svojimi poveljniki, južnjaki iz okolice Barija in Neaplja z belimi robci okoli vratu, vsi s palicami in velikimi kamni, pod suknjiči pa z noži, bodali in drugim orožjem, so izzivalno stopali okoli vogalov ali pa prežali v zasedah. To je bil pravcat vojaški nastop. Ustavljali in preiskovali so ljudi. Čim je bil nekdo delavsko oblečen ali pa je bil videti Slovenec, so se vrgli nanj in ga grozovito pretepli. Gilbert Povodnik, klepar v delavski obleki, je že skoraj uspel, da jim uteče, ko mu je angleški vojak podstavil nogo, da se je zgrudil. Tedaj so se vrgli nanj skvadristi blizu bara «Unità», ga pretepli, in mu prebodli trebuh, da je obležal hudo ranjen.

Približno pol ure nato so iste «udarne skupine» napadle blizu gostilne «Alla Grotta» tovariša Karla Hlačo. Umorili so ga z dvema ubodoma v srce.

Ni bilo nobenega od toliko hvaljene civilne policije, da bi preprečil te zločine, ki niso edinstveni primeri, ki se niso zgodili samo ta večer, in ki so jih lahko neprenehoma nadaljevali ves večer brez motnje.

Ni bilo niti enega civilnega policista od te toliko hvaljene civilne policije, da bi prijel vsaj enega od številnih fašističnih banditov.

Tako so preteklo soboto zvečer junaki «višje kulture» sredi mesta ubili antifašista. O tem zločinu «La Voce libera» ni poročala. To je razumljivo. O istem zločinu pa do danes še ni poročal niti «nepristranski» tržaški radio niti prav tako «nepristranski» «Giornale Alleato», da molčimo o «nepristranskem» «Glasu zaveznikov», ki o tem zločinu tudi nič ne ve.

— Taka so dejstva. Na eni strani imamo ogromno večino prebivalstva Julijske krajine in Trsta, Slovence, Hrvate in Italijane, ki zahtevajo Titovo Jugoslavijo; na drugi strani italijansko manjšino v Trstu, ki zahteva Italijo. Ker je ta manjšina šibka, jo je treba umetno ojačiti. S tem ne bomo sicer prispevali k italijanski rešitvi vprašanja Julijske krajine, a bomo vendar le skušali preprečiti edino pravično rešitev. «Višja kultura» je sicer argument, a s pljuvanjem, pretepanjem in klanjem ne pridemo daleč. In vendar danes «višja kultura» kolje ljudi v sredini Trsta. Kako je mogoče, da se v časovnem presledku tridesetih minut enega antifašista zabode v trebuh, drugega pa ubije, takorekoč na istem mestu, ne da bi policija intervenirala in preprečila zločin?

Iz vsega tega bi se moglo sklepati, da je zaščita, ki jo uživajo banditi «višje kulture» zelo uspešna, če se jim posreči držati nemoteno pod kontrolo cele ulice in prav tako nemoteno izvrševati kriminalne napade na poznane antifašiste. Spričo nastalega položaja se nam vsiljuje vprašanje: kaj namerava zavezniška vojaška uprava ukreniti konkretnega za zaščito osebne varnosti antifašističnega prebivalstva?

TRŽAŠKI SIAU ZAVEZNIŠKI VOJAŠKI UPRAVI

Naša potrpežljivost je dosegla skrajne meje

Tržaški mestni odbor SIAU-ja še enkrat z žalostjo ugotavlja, da se dolga vrsta žrtev protifašistične borbe — borbe, ki jo je vodilo prebivalstvo Julijske krajine skupaj z zavezniki — še sedaj ni zaključila, čeprav je že preteklo več ko leto dni, odkar se je končala vojna. Fašizem, ki ga podpira in organizira krajevna reakcija, ki se skriva za demokratičnimi simboli, je postal stvarnost, kakor so postali stvarnost njegovi zločini.

Odbor s presenečenjem ugotavlja in obžaluje, da ZVU, zaupna upravnica cone A, še ni podvzela nobenega ukrepa, da bi zatrla delovanje tega zločinskega gibanja, proti kateremu so vsi civilni narodi šli v boj, čeprav je ta odbor vedno opozarjal ZVU na nevarnost, ki jo predstavljajo fašistične tolpe. Jedro teh tolp tvori sodrga, ki dela sramoto južni Italiji. Iz vsega tega sledi, da po enem letu upravljanja ZVU, hoja po mestu v delovnih oblekah predstavlja nevarnost za življenje, kakor to potrjuje nedavni umor delavca in ranitev mnogih drugih. In vse to se dogaja, medtem ko si civilna policija, katere naloga je ščititi življenje meščanov, na vse pretego prizadeva, da bi našla orožje v prostorih antifašističnih organizacij, kjer tega orožja ni; pri tem pa ga ne išče, kjer ga je očitno na pretek.

Mestni odbor SIAU opozarja domače in mednarodno javno mnenje na številne primere umorov antifašistov po onem fašizmu, ki je že mnogo let pustošil in napajal s krvjo našo zemljo, in še enkrat opozarja ZVU na resno stanje, do katerega je prišlo v tej deželi zaradi zločinske dejavnosti obnovljenega fašizma. Pri tem vabi ZVU, naj pokrene vse potrebno, da zaščiti varnost in mirno življenje prebivalstva, čigar potrpežljivost je dosegla že skrajno mejo.

Trst, 17. 6. 1946.

Mestni SIAU za Trst

Pismi PNOO-ja in Izvršnega odbora SIAU

Borisu Kraigherju

Predsedstvo Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in Trst je na svoji seji dne 15. junija 46. razpravljalo o Tvoji ostavki, ki si jo dal na mesto podpredsednika. Močno se zavedamo velike izgube, ki jo bo s Tvojim odhodom utrpel naš odbor, ker bo izgubil neumornega delavca in najboljšega tovariša. Ker pa vemo, da se nisi k temu koraku odločil zato, da bi nas zapustil, temveč da z nezmanjšano delavnostjo na drugem mestu služiš našim skupnim smotrom, je podpisani odbor Tvojo ostavko vzel na znanje. Soglasen sklep Predsedstva je, da Ti v imenu vsega antifašističnega prebivalstva Slovenskega Primorja iz Trsta izrečemo za Tvoje delo največje priznanje in najtoplejšo zahvalo.

Trdno smo prepričani, da ni več daleč dan, ko bodo padle krivične in nenaravne meje, in ko bomo združeni z ostalimi narodi Jugoslavije zaživeli novo, svobodnejše življenje.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

⁂

Dne 15. t. m. je Izvršni odbor SIAU za Julijsko krajino in Trst na svoji izredni seji razpravljal o Tvoji ostavki na mesto sekretarja. Po diskusiji, ki se je vršila, je Izvršni odbor sprejel ostavko v prepričanju, da nas s tem ne zapuščaš, temveč, da boš tudi z novega službenega mesta nudil naši skupni stvari vse svojo pomoč.

Ob tej priliki Ti v imenu vseh antifašističnih množic Julijske krajine in Trsta, tako italijanskih kakor slovanskih, izrekamo največje priznanje in globoko zahvalo za pomoč, ki si jo s svojo spretnostjo in borbenostjo nudil naši skupni stvari, t. j. borbi za priključitev Julijske krajine in Trsta k Jugoslaviji. Ta borba antifašističnih množic Julijske krajine in Trsta je danes pod Tvojim spretnim in pogumnim vodstvom dosegla že take uspehe, da lahko mirno in z jasno perspektivo gledamo v bodočnost, v kateri bomo dosegli končno priključitev celotne Julijske krajine in Trsta k Jugoslaviji in tako zaživeli lepše in svobodnejše življenje.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Izvršni odbor SIAU
za Julijsko krajino in Trst

Tov. Branko Babič tajnik Izvršnega odbora SIAU

Na seji Izvršnega odbora SIAU za Julijsko krajino in Trst, ki se je vršila 15. junija t. l., je bil na mesto dosedanjega tajnika tov. Borisa Kraigherja izvoljen tov. Branko Babič.

Jugoslovanska delegacija prispela v Pariz

Pariz, 17. AFP — Danes dopoldne so prispeli v Pariz Edvard Kardelj, Sava Kosanović in ostali člani jugoslovanske delegacije na pariški konferenci.

Tržaški delavci za Jugoslavijo

Protest Enotnih sindikatov zaradi izjave Julijskih sindikatov

Enotni sindikati so poslali zunanjim ministrom, svetovni sindikalni zvezi, italijanski splošni delavski zvezi ter v vednost delegaciji Julijske krajine v Parizu in Jugoslovanski delegaciji v Parizu brzojavko in resolucijo, s katerima protestirajo proti izjavi tako imenovane Delavske zbornice v Trstu.

Brzojavka se glasi:

Izvršni odbor Enotnih sindikatov protestira proti izjavi tako imenovane Delavske zbornice v Trstu, ki jo je dala po Italijanski splošni delavski zvezi, in s katero zatrjuje, da hoče večina tržaških delavcev združitev z Italijo, kajti ta organizacija, ki ustvarja razdor, je nastala vsled političnih pomislekov in vsled tega ne predstavlja delavskih množic, ki so se izrekle v teku osvobodilne borbe za bratstvo med narodi Julijske krajine in za združitev s federativno Jugoslavijo.

Vsebina resolucije je sledeča:

Izvršni odbor Zveze enotnih sindikatov Julijske krajine je spričo izjave odpadniške delavske zveze v Trstu, ki je nesramno izjavila, da hoče večina italijanskih delavcev Julijske krajine ostati pod Italijo, primorana zavzeti v tem oziru stališče, da ne bodo tej prevari — čeprav tako grobi — v nobenem resnem krogu verjeli.

Izvršni odbor Enotnih sindikatov Julijske krajine izjavlja:

1. da tako imenovana Delavska zbornica v Trstu ne more govoriti v imenu delavcev, ker je nastala samo z namenom, da ustvari razdor ter tako služi političnemu namenu, uveljavljati politični prejudis o združitvi naše pokrajine in Trsta k Italiji.

2. da je kljub podpori industrijalcev samih lahko organizirala samo omejeno število uradništva in maloštevilne skupine delavstva malih podjetij, katere so bili temu prisiljeni vsled koalicije delodajalcev.

3. da niso Enotni sindikati do danes uradno zavzeli nobenega stališča o vprašanju državne pripadnosti teh krajev, čeprav morajo priznati, da so skoraj vsi slovanski in italijanski delavci za združitev Trsta in Julijske krajine z Jugoslavijo, ker vidijo v tej združitvi možnost gospodarskega razvoja pristanišča in industrije ter rešitev, ki je glede na narodnostna vprašanja pravična. Sicer je sama medzavezniška komisija lahko v teh krajih ugotovila, kako so delavske množice na tisoč načinov, z razobešanjem italijanske in jugoslovanske zastave z zvezdo, ki sta združeni plapolali na velikih tovarnah in po vseh ljudskih okrajih, pokazale, kaj mislijo o rešitvi vprašanja državne pripadnosti.

4. da se čudi podpori, ki jo je ob tej priliki dala Italijanska splošna delavska zveza, ki je prej priznala, da je ogromna večina delavstva organizirana v Enotnih sindikatih in da je zelo pomembno dejstvo, da vlada v teh sindikatih enotnost delavcev ne glede ne narodnost. Zaradi tega je njeno sedanje zadržanje udarec, ki ga je zadala sindikalni enotnosti, ki se je dosegla z borbami in žrtvami vseh delavcev v osvobodilni borbi proti fašizmu in proti nemškemu okupatorju.

5. da Izvršni odbor Enotnih sindikatov, verni tolmač volje svojih organiziranih članov in najširših ljudski množic vse pokrajine in Trsta ne želi, da bi v svetu in pri onih organizmih in osebnostih, ki morajo odločati o usodi naše pokrajine, nastal kak dvom, in zato ponovno poudarja neizpodbitno resnico, da hočejo skoraj vsi delavci združitev z novo ljudsko republiko Jugoslavijo.

Kdo so vojni hujskači

Zadnje dni nam z vseh predelov ob Morganovi črti javljajo, da se je pojavilo mnogo angloameriškega vojaštva in orožja.

«Voce libera» pa objavlja 14. t. m. članek, datiran iz Milana, v katerem prinaša poročilo Reuterjevega dopisnika o govoricah, da bi Jugoslavija pripravljala nenaden napad na Trst in da so zavezniške vojaške oblasti glede na nevarnost, ki izvira iz tega položaja, podvzele primerne ukrepe ter so v stanju pripravljenosti.

V zvezi s tem alarmističnim člankom smo vprašali na «Public Relation» — uradu XIII. korpusa za zadevna pojasnila. Načelujoči častnik tega urada je na podlagi svojega razgovora s poveljujočimi častniki XIII. korpusa izjavil našemu predstavniku, «da je vse vojaške vaje in v večjem obsegu vidno anglo-ameriško vojaštvo in orožje v tukajšnji obmejni coni pripisati le običajnim vežbam v spomladanskem lepem vremenu» in da manjka zato članku v «Voce libera» vsaka stvarna podlaga.

V čigavem interesu torej širi «Voce libera» podobne hujskaške vesti?

Pariški profesor Vallon

Zahtevamo Trst za Jugoslavijo

Pariz, 17. — *Na konferenci izseljencev iz JK je govoril kot predsednik konference Vallon, profesor Collège de France.*

V začetku svojega govora je dejal: «Zakaj sem sprejel predsedstvo te konference? Hotel sem izreči vso našo simpatijo do ljudstva JK. Mi vemo za obstoj čustev, bolje rečeno, odločno voljo vseh dobrih Francozov.

Menimo, da je to predvsem problem pravičnosti, problem spoštovanja do jugoslovanskih narodov, problem spoštovanja neodvisnosti vseh narodnosti in končno vseevropski problem.»

Vallon je prikazal narodno-osvobodilno borbo jugoslovanskih narodov in poudaril očividno dejstvo, da je prebivalstvo JK slovansko z majhnim številom Italijanov, katerih večina pa zahteva priključitev k Jugoslaviji. Vallon je nato dejal: «Ne le iz narodnostnih razlogov, temveč tudi zaradi gospodarskih interesov Jugoslavije in vseh balkanskih dežel, je treba dati Trst Jugoslaviji.» Na koncu je Vallon govoril o francosko-jugoslovanskem prijateljstvu in dejal: «Jugoslovanski narodi so pokazali, s kako vero in junaštvom se je treba boriti za mir in prihodnost. Zaradi tega terjamo Trst za Jugoslavijo, zahtevamo spoštovanje nedeljivosti jugoslovanskega ozemlja. In rečem lahko, da je to mnenje vseh Francozov.»

Konferenca v Parizu

Pogodba z Italijo na dnevnem redu

Namestniki so predlagali razpravljanje o gospodarskih točkah

Pariz, 17. — Kakor poroča Reuterjev dopisnik v Parizu Harold King, se je današnja seja zunanjih ministrov pričela malo po 16. uri pod predsedstvom ministra Byrnesa, ki je zahteval, naj se razpravlja o gospodarskih klavzulah mirovne pogodbe z Italijo.

Zunanji ministri so se sporazumeli o štirih izmed sedmih točk gospodarskega dela načrta mirovne pogodbe z Italijo in so odložili razpravljanje o ostalih treh točkah na jutrišnjo sejo.

Točke, o katerih so se sporazumeli, so: 1. vprašanje kompenzacije za vojno škodo, ki jo je utrpela lastnina Združenih narodov v Italiji; 2. vprašanje italijanske lastnine na ozemlju združenih narodov; 3. italijanska odpoved zahtevam napram združenim narodom; 4. splošne gospodarske klavzule trgovini.

Zunanji ministri še niso preučili italijanskega memoranduma glede francosko-italijanske meje.

Nadaljne tri klavzule, o katerih še niso razpravljali, so: reparacije, povračilo lastnine združenih narodov in vprašanje italijanske lastnine na ozemlju, ki ga bo Italija odstopila.

Ameriški zunanji minister je sporočil, da je njegova vlada pripravljena odreči se vsem zahtevam napram Italiji, vštevši reparacije, da bi s tem pomagala Italiji. Bevin in Bidault nista odobrila Byrnesovega predloga. Molotov se o tem ni hotel izreči.

Med današnjim razvojem položaja je treba omeniti spomenico italijanske vlade zunanjim ministrom o popravku italijansko-francoske meje.

Sestanek namestnikov zunanjih ministrov

Pariz, 17. VZN — Agencija «Reuter» poroča, da so se danes dopoldne sestali v francoski prestolnici namestniki zunanjih ministrov štirih velesil. Menijo, da so na seji razpravljali o mirovni pogodbi z Rumunijo in o tistih točkah mirovne pogodbe z Italijo, ki bi jih morali danes popoldne predložiti na konferenci zunanjih ministrov. Iz verodostojnega vira so izvedali, da so namestniki sklenili predložiti gospodarske točke mirovne pogodbe z Italijo v preučitev zunanjim ministrom. Med gospodarskimi točkami je tudi vprašanje vojne odškodnine, toda ni znano, če se bodo zunanji ministri lotili te točke na današnji popoldanski seji. Med drugimi točkami je tudi vrnitev zavezniške lastnine v Italiji.

Egipt hoče sodelovati pri pogodbi z Italijo

Kairo, 17. AFP — Poročajo, da je egiptovska vlada poverila svojemu pariškemu poslaniku, naj predloži štirim zunanjim ministrom zahtevo po pripustitvi Egipta k mirovnim pogajanjem z Italijo.

Abesinija zahteva Eritrejo

Addis Abeba, 17. VZN — Hailè Selassie, abesinski cesar, je izjavil, da bi morali dodeliti Eritrejo Abesiniji, ko bodo zunanji ministri odločali o bodočnosti bivših italijanskih kolonij.

V posebnem razgovoru z dopisnikom agencije «Reuter» je cesar izjavil, da je bila Eritreja stoletja najstarejša pokrajina etiopskega imperija in da je njeno prebivalstvo povezano z etiopskim narodom po skupnem izvoru, jeziku, običajih in narodnem življenju.

Eritrejo morajo vrniti Etiopiji, s katero tvori gospodarsko enoto.

«Ne smemo pozabiti, da so italijanski vdor v Etiopijo skrbno pripravili v Eritreji in Somaliji».

Bolgarski in grški opazovalci v Parizu

Sofija, 17. VZN — Bolgarska delegacija, pod vodstvom predsednika zbornice Kolareva, je včeraj odpotovala v Pariz, kjer bodo njeni člani kot opazovalci sledili konferenci zunanjih ministrov.

Atene, 17. VZN — Podtajnik grškega zunanjega ministrstva Philippe Dragoumis je davi odpotoval z letalom iz Aten v Pariz.

V francoski prestolnici bo ostal ves čas konference.

Mihajlovič - zvesti hlapec italijanskega in nemškega okupatorja

Četniki so za ubite partizane dobivali nagrado od italijanskega okupatorja. Sežigali so žive katoliške duhovnike in umorili angleškega majorja.

Nadaljujoč zaslišavanje je predsednik vprašal obtoženega Mihajlovića, ali je v jesni 1944, ko so partizani prodirali v Srbijo, dobil kak poziv iz inozemstva, naj se upira partizanskemu napredovanju.

«Polkovnik MacDowell je bil pri meni», je odgovoril Mihajlović, «in dokler je bil nadaljnji potek akcije. Hotel sem si ohraniti Srbijo dobi, ko so se partizani bližali. Polk Dowell je poslal tedaj nekega kapetana k mojemu poveljniku Kesroviču in drugega k poveljniku Hagiću.

Njima je dejal isto: «Morate ohraniti svoje postojanke med ljudstvom».

Javni tožilec je vprašal Mihajloviča, ali se je boril proti edinicam NOV, kot proti komunistom, ali pa je vodil to borbo na drugi osnovi. Mihajlović: «Nimam ničesar proti komunistom». Ta odgovor je vzbudil smeh v sodni dvorani.

Predsednik: «Ali ste se borili proti NOV in narodno osvobodilnemu gibanju, ki sta se borila proti okupacijskim silam v Jugoslaviji?» Mihajlović: «Da.»

Razprava je bila odložena na drugi dan.

Sedmi dan razprave proti Mihajloviću je predsednik predočil Mihajloviću celo vrsto njegovih ukazov in brzojavk, v katerih je odrejal uničenje ujetih partizanov.

Predsednik je tudi prebral številne brzojavke in poročil, v katerih je razni Mihajlovićevi komandanti poročali da so izvršili njegove ukaze. Vsi ti dokumenti predstavljajo dokaze neštetih zločinov, ki so jih izvršili četniški komandanti proti civilnemu prebivalstvu, bodisi samostojni bodisi v sodelovanju s sovražnikovimi edinicami.

Nato je bil prebran Mihajlovičev telegram, ki ukazuje majorju Baćeviću, naj nemudoma likvidira zaprte partizane in naj o tem poroča Mihajloviću. Mihajlović je spet odgovoril, da se tega ne more spomniti.

Nato je predsednik predložil obtoženemu seznam več kot 1000 oseb, ki naj bi bile v Srbiji likvidirane po četnikih.

V neki brzojavki svojim poveljnikom pravi Mihajlović: «Iztrebite brez usmiljenja vse komuniste, kot naše največje sovražnike. Preiščite vse kraje in delajte brez kake sentimentalnosti. Razvijte med kmeti močno protikomunistično propagando».

Na sodnikovo, vprašanje ali je bila to njegova okrožnica, je Mihajlović odgovoril: «To je bila borba».

Predsednik je nato prebral brzojavko Mihajlovićevega poveljnika v Črni Gori Baje Stanišića, ki poroča, «da je za ubitega komunista Jagoša Kontiča dobil 30.000 lir iz blagajne divizije «Ferrara» in da je nagradil četnike, ki so izvršili ta umor».

Predsednik: Kakšna edinica je bila divizija «Ferrara?» Mihajlović: «Italijanska, to je bilo sramotno».

Predsednik je nato predložil Mihajloviću brzojavko enega njegovih komandantov, v kateri ga ta obvešča, da je odredil uničenje celih družin, požig celih vasi v onih delih Srbije, v katerih so imeli partizani postojanke. Mihajlović se je branil nepreprečljivo in očitno slabe volje, «da ni o tem ničesar vedel».

Iz velikega števila drugih poročil in brzojavk, ki jih je prebral predsednik, je bilo razvidno, kako so četniške edinice po Jugoslaviji požigale vasi ter izvršile velike pokolje. V bližini Imotskega v Dalmaciji je četniški komandant Bačević obvestil Mihajloviča, da je porušil do tal 17 vasi in žive uničil v ognju nekatere katoliške duhovnike.

Iz nekega poročila Dražinega komandanta Djukića v Niksiću v Črni Gori je razvidno, da je predal več kot 17 ujetnikov iz četniškega zapora poveljstvu italijanskih karabinjerjev, da bi jih ustrelili zaradi umora nekega italijanskega oficirja. V vasi Gat v Dalmaciji so četniki požgali 115 hiš z vsem premoženjem in zalogami hrane. Pri tem je bilo 89 oseb ubitih in več kot 30 ranjenih. Četniki so prišli v vas v italijanskih tovornih avtomobilih in pri tej ekspediciji sta jim pomagali dve italijanski četi. V poročilu o tem pokolju se pravi: «Na poti v vas Gat smo zadeli na angleško misijo, ki se je tam mudila. Atherton je bil ubit po četnikih Novakoviću in Dakiću, medtem ko so tuje radijske postaje javljale, da je bil Atherton ubit po partizanih. Mihajlović se je branil te obtožbe rekoč, da ni izdal takega poročila. Umorjen je bil tudi Athertonov radiotelegrafist.

Za predsednikom sodišča je javni tožilec predložil Mihajloviću veliko število dokumentov o zločinih, ki so jih izvršili njegovi poveljniki nad civilnim prebivalstvom po njegovem povelju.

Poveljnik Bačević obvešča Mihajloviča, da je mobiliziral kakih 5000 četnikov za borbo proti narodno osvobodilni vojski v okolici Prozora v Hercegovini, in da imata četniški vojvodi Birčanin in Jevdjević sporazum s poveljniki italijanske vojske za skupno delovanje.

Namesto da bi preprečeval pokolje civilnega prebivalstva, ki jih po svoji izjavi ni odobraval, Mihajlović svojih poveljnikov ni klical na odgovornost, temveč jih celo priporočal za napredovanje in odlikovanje.

Tožilec je nato izpraševal Mihajloviča o groznih pokoljih četnikov v Srbiji v decembru 1943. Ko je tožilec našteval podrobnosti o teh strašnih zločinih nad srbskim prebivalstvom, je Mihajlović odgovoril samo: «To so grozne napake».

Nato so sledili zagovorniki, ki so postavljali Mihajloviću vrsto vprašanj.

Ob zaključku je tožilec izpraševal Mihajloviča o umoru angleškega majorja Terrencea Athertona. Mihajlović je izjavil, da je izvršil točno preiskavo o tem umoru in o tem obvestil britanske oblasti in majorja Hudsona, ki je bil takrat v bližini.

Dokončni izidi italijanskih volitev

Rim, 17. AFP. — Notranje ministrstvo je sinoči objavilo dokončne rezultate volitev z dne 2. junija. Vsega skupaj je glasovalo 22.951.880 volivcev in sicer:

demokristjani 8.830.208 glasov 35.2%; socialisti 4.744.749 glasov 20.7%; komunisti 4.342.722 glasov 18.9%; Demokratična zveza 1.559 tisoč 417 glasov 6.8%; Uomo qualunque 1.209.918 glasov 5.3%; republikanska stranka 997.690 glasov 4.3%; Blok svobode 630.493 glasov 2.8%; akcijska str. 352.758 glasov 1.5% krščanska koncentracija 97 tisoč 280 glasov 0.4%; Narodna zveza 70.987 glasov 0.3%; Narodna koncentracija 50.220 glasov 0.2%; druge liste 826.488 glasov 3.6%.

KRATKE VESTI

MOSKVA. Danes so prispeli v Moskvo Louis Saillant, Leon Jouhaux in Benoit Franchon, ki bodo zastopali Francijo na zasedanju izvršilnega odbora svetovne sindikalne federacije.

PARIS. Spričo neuspelih pregovorov narodne komisije za plače v zvezi s predlogom generalne konfederacije dela o izenačenju plač in mezd je konfederacija sklenila, da predloži to vprašanje prihodnji vladi.

BUKARESTA. Kakor poroča «Tass», je rumunski ministrski predsednik Peter Groza objavil, da se bodo splošne volitve v Rumuniji vršile takoj po žetvi.

Poizkus potopitve italijanske mornarice?

London, 17. Reuter — Po poročilih diplomatičnega urednika «Daily Maila» iz Pariza so bili zunanji ministri opozorjeni, da bodo Italijani, sodeč po nekaterih znakih, poskušali potopiti ostanke svoje mornarice, da bi je ne bilo treba predati zaveznikom.

«Daily Mail» piše, da so britanski in ameriški poveljniki v Italiji dobili posebna navodila, naj onemogočijo kaj podobnega. Če bi se italijanska mornarica sama potopila, bi to imelo za Italijo neprijetne posledice.

Stavka v Atenah

ATENE, 17. AFP — Grška splošna konfederacija dela je danes končala zadnje priprave za splošno stavko, ki se bo pričela jutri v torek. Minister za delo Makris je priporočil nacionalističnim delavcem, naj ne stavkajo. Vojska, mornarica, orožništvo in policija so v pripravljenosti.

V stavko ni vključen promet, razsvetljava in pekovski obrt. Prometni minister je zagrozil železničarjem, ki bi stavkali, z najhujšimi posledicami.

Prepovedana so zborovanja na prostem, v tovarnah in delavnicah.

Incidenti v Palestini

Jeruzalem, 17. AFP — V Adgazi je nastal včeraj težak incident, ko je britanski avto zavozil v sprevod arabskih manifestantov, pri čemer je bilo več oseb ranjenih. Množica je napadla avto, ga zažgala, ubila enega vojaska in ranila dva druga, od katerih je eden umrl v bolnici.

Sinoči je bil z dinamitom izvršen napad na most preko Jordana pri Allenby-u, ki je glavna prometna zveza med Palestino in Transjordanijo.

Po poročilih britanskega radia je bilo včeraj razstreljenih na Jordanu 5 mestov, s čimer je velik del Transjordanije od Palestine odrezan.

Škofa Margotti in Santin med ogorčenim ljudstvom

Gospoda škofa, škof Santin in knezonadškof Margotti sta včeraj ia v nedeljo hotela med naše ljudstvo, ki sta ga kot vestna izvrševalca nalog, ki jih je nalagal Mussolini in fašistična Italija, zatirala in poskušala potujčevati.

Škof Margotti je prišel v Solkan, ne da bi najavil svoj obisk. Otroci so prav ta dan pristopili k prvemu sv. obhajilu in škof Margotti jih je nenapovedano, nepričakovano pričel skupno s solkanskim župnikom obhajati. Matere in otroci so ga spoznali.

Ko se je vrnil iz zakristije, so ga pričakovali vaščani. Matere so jokale nad takim postopkom, saj so dovolj zgovorno povedale skupno z vsem prebivalstvom, da takega škofa ne marajo, nočejo. Vsi skupaj so odločno in glasno protestirali, zbrani okrog avtomobila, dokler se ni škof Margotti odpeljal.

Tudi tržaški skof je hotel med «svoje» vernike. Toda že na Občinah so ga pričakali ljudje in glasno protestirali zaradi njegovega prihoda, ker so že, dolgo časa je že od tega, povedali, da ne marajo, da bi hodil škof Santin birmat njihove otroke. Priletelo je tudi nekaj kamnov proti avtomobilu, v katerem se je vozil škof. Škof se je nato odpeljal proti Sežani, med potjo pa ga je policija obvestila (baje na njegova poizvedovanja), da ga čaka tam enak «sprejem» upravičeno ogorčenega ljudstva.

Tudi v Tomaj ni šel g. škof, ker je najbrže spotoma zvedel, da je tam veliko protestno zborovanje, na katerem odklanjajo, da bi birmal otroke staršev, ki še dobro pomnijo njegovo delo.

Primorsko ljudstvo je nad temi «obiski» gg. škofov presenečeno, ker je že prevečkrat povedalo, da ni pozabilo ničesar, ker je že prevečkrat povedalo, da zaradi svojih žrtev, svojega trpljenja, svoje svobodoljubnosti, noče niti škofa Santina niti škofa Margottija, še manj pa blagoslova iz njihovih rok.

«Ako smo bili deležni» — pravijo — «do nedavnega preganjanja našega jezika itd., nam sedaj blagoslova, ga tudi sedaj nočemo. Hočemo le zadoščenje!»

Mi delovni ljudje, kujemo bodočnost

Mi odločno zahtevamo nedeljivost JK

Prva skupščina v tržiškem področju

V nedeljo zjutraj je bila v Trižiču v kinodvorani «Principe» ob številni udeležbi delavcev iz vsega področja prva skupščina Enotnih sindikatov, ki jo je sklical mestni odbor. Otvoril jo je tov. Černigoj, ki je pozdravil zborovalce in predstavnike raznih organizacij; nato pa so ti predstavniki pozdravili navzoče v imenu organizacij, katere so predstavljali.

Prešli so na dnevni red, pri čemer je tov. Černigoj podal sindikalni in politični referat. Spomnil se je 10. maja, dneva ustanovitve ES, ter opisal delovanje «Delavske enotnosti» za časa narodno osvobodilne borbe, ter Enotnih sindikatov, in situacije sploh. Nato je orisal borbo, ki se je začela po osvoboditvi za ekonomske in socialne pravice in zboljšanje življenjskih prilik delavcev. Omenil je pri tem, da se je po nastopu ZVU gospodarsko stanje še poslabšalo. Poleg tega je reakcija, da bi delavstvo razdvojila, začela z razdiralnim delom Julijskih sindikatov, ki delujejo tesno povezani z CLN-om. Vse to delo reakcije pa se je izjalovilo, ker se je delavstvo še bolj tesno oklenilo Enotnih sindikatov, ki ga ščiti pred izkoriščevalci. Nato je naštel vse uspehe Enotnih sindikatov od časa njih ustanovitve ter prikazal sedanje politično in gospodarsko stanje in potrebo po nujnih ukrepih, ki bi jih morala podvzeti ZVU. Iz njegovega poročila odseva zavest in borbenost delovnih množic, ki odločno zahtevajo zboljšanje gospodarskih prilik, obenem pa vztrajajo na nedeljivosti Primorske in na pravični rešitvi vprašanja njene pripadnosti.

Za njim je spregovoril tov. Battilana, ki je orisal vsestransko delo ES na vseh torišči, zlasti pa na prosvetnem, vzgojnem, zadružnem in v socialnem skrbstvu.

Tov. Vojmir iz Pokrajinskega odbora ES je nato podal organizacijski referat. Orisal je zgodovino delavskih bojev od leta 1902 dalje. Omenil je zahtevo po apolitičnosti sindikatov, za katero se skriva manever, da bi opeharili delavstvo za njegove pridobitve. Delavci se ne smejo ločiti od življenja, to je od politične dejavnosti. Zato se bore za ljudsko oblast, ki jim bo edina jamčila, da se uresničijo njihove težnje. «Danes govore vsi o primorskem vprašanju, o njem pa moramo odločiti predvsem mi delavci, ker ravno mi smo kovači bodočnosti te dežele», je dejal tov. Vojmir. Nato je ožigosal prazne obljube o obnovi ter poudaril resnost gospodarskega stanja delavcev. Omenil je tudi odpuste z dela, pri čemer so ravnali zelo pristransko. Iz vsega tega izvira potreba po odločni borbi proti reakciji in proti vsem poskusom, da bi se uničila naša industrija.

Po Vojmirovem govoru so navzoči soglasno potrdili dosedanji odbor in izglasovali resolucijo, s katero odobravajo njegovo delo. Zborovanje je zaključil tov. Černigoj, ki je skupno z vsemi navzočimi vzkliknil enotnosti delovnega ljudstva in bratstvu ljudstev, ki žive na tem ozemlju.

Aretacija v Benečiji

Dne 28. 5. 46 je prišel z J. A. tov. Juša Andrej v Potjago (Nadiška dolina). Dve uri po njegovem prihodu so prišli v vas trije «jeep-i» ameriške policije. Vojaški policisti so obkolili hišo omenjenega tovariša in mu napravili hišno preiskavo. Niso pa ničesar našli. Kljub temu so po končani preiskavi odpeljali tov. Juša v zapore v Čedad.

Že meseca marca so ga nislili aretirati. Tedaj je tov. Juša odšel v cono B. Sedaj, ko se je vrnil, so ga pa takoj prišli iskat in so ga odpeljali.

Proslava 10. obletnice smrti M. Gorkega

Se bo vršila danes v torek 18 t. m. v dvorani «R. Rinaldi», via Caprin, pod okriljem Centro di cultura popolare in Prosvetne zveze.

S tem bo počastil Trst spomin velikega umetnika in človeka.

Govorila bosta tov. I. Regent in Jože Pahor. Sodelovali bodo tudi pevski zbor G. Rota, komorni zbor U. Vrabca, dramska skupina Centro di cultura popolare in člani Slovenskega narodnega gledališča za Trst in Primorje. Začetek ob 21. uri. Vstop prost.

Prišli so. Čakajo, da jim dajo krampe in lopate, da bodo delali — gradili, novo hišo, novo vas, novo domovino.

Plebiscit dela naše mladine

III. brigada v Brčko-Banovići

Pokrajinski odbor ZAMJK ugodil želji mladincev po ustanovitvi III. delovne brigade za "mladinsko progo"

Vse večji razmah je zadnje dni zavzemalo zanimanje mladine po vsej pokrajini, predvsem pa v naši coni, za možnost udeležitve prostovoljnega dela na «mladinski progi» v Brčkem.

Iz najrazličnejših krajev so prišla pisma, ki izražajo željo, da bi se ustanovila nova mladinska brigada za delo na omenjeni progi v Jugoslaviji.

Ob vsem tem navdušenju je končno pokrajinski odbor imel za svojo dolžnost, da ugodi splošni želji naše mladine in ustanovi III. mladinsko brigado za prostovoljno delo na progi Brčko-Banovići v Jugoslaviji. Brigado bodo razdelili na šest čet. Eno tržaško, dve tržaškega okrožja, dve goriškega okrožja in eno vzhodnega okrožja.

Italijanski in slovenski mladini Trsta in Primorske!

6. julija bo odpotovala naša tretja brigada na delo «mladinske proge». Odpotovalo bo tristo mladincev iz Trsta, Tržiča, Milj, Gorice, Furlanije, Soške doline in Krasa.

Priključiti se hočejo drugim našim mladincem, ki že delajo v Brčkem.

Kot so se borili skupno z jugoslovansko mladino za svobodo, tako hočejo složno z njo delati pri izgradnji mladinske proge.

Tako mi dokazujemo svojo voljo po združitvi z Jugoslavijo s tem, da že zdaj prispevamo k njenemu razvoju.

MLADINCI IN VSI DRŽALJANI,

to je naša brigada, ki predstavlja našo voljo in našo moč, prispevajte, sodelujte in opremite to našo brigado mladih delavcev!

Podprite z vsemi svojimi zmožnostmi njeno ustanovitev, pomagajte, da prebrodi vse težave!

Mladi prostovoljci tretje brigade; predstavniki vse naše mladine, prispevajte s svojim delom izgradnjo k ojačenju bratstva med našimi narodi, dokazite tako našo voljo po združitvi z Jugoslavijo.

POKRAJINSKI ODBOR ZAMJK

Pri ranjenih borcih v Postojni

Ob zaključku mladinskega tedna je mladina iz Boljunca obiskala vojake-ranjence v Postojni. Pridružili sta se tudi dve zastopnici italijanških žena iz Krovatina.

Kakor smo veseli vojakov-junakov, tako pa tudi ne smemo pozabiti naših ranjencev invalidov, ki bodo nosili vse življenje posledice vojnih grozot. Skupnost smo gojili in utrdili v težkih časih borbe, cedaj pa je ne smemo pustiti zrahljati. Ljubezen mora ostati trajna med nami. Tako približno so zvenele pozdravne besede tov. Rudija in Ernesta.

Prav lepo sta pozdravili vojakeranjence tov. Milka in Marija, nakar sta jim podarili vsaka svoj šopek šestih nageljnov, ki naj pomenijo šest federalnih enot Jugoslavije. Dodali sta še sedmi nagelj, ovit z narodno zastavo, z željo, da se uresniči naša težnja in v prepričanju, da se priključi Trst in Slovensko Primorje k FLRJ.

Ranjenci so bili veseli naših daril. Dolgo smo kramljali, obujali spomine in delali načrte. Ranjenci so bili našega obiska zelo veseli, zato smo jim obljubili, da jih v kratkem zopet obiščemo.

Udarniška nedelja tržaške mladine

Medtem ko šovinistična mladina v duhu fašistične tradicije in vzgoje dirja po mestnih ulicah z zavihanimi rokavi in divjih obrazov ter napada posamezne delavce, prepeva staro fašistično pesem «Dalmazia, Dalmazia» ter razbija slovenske izložbe, je v nedeljo napredna mladina zopet pokazala vso svojo odločnost in konstruktivno voljo, da obnovi vse ono, kar so nacifašisti uničili in požgali. Ta naša mladina je polna poleta, ona ne pozna nacionalne mržnje in nestrpnosti, njej je vsa ta privlaka iz preteklosti tuja, ker zre v bodočnost, v novo, lepše življenje, ki ga bo kovala s svojim delom. Zato je tudi v nedeljo šlo nad tisoč mladincev in mladink na prostovoljno udarniško delo na Opčine. Šli so delavci, studentje, kmetje, Italijani in Slovenci. Delo je trajalo od 7.30 do 13.30. Ker ni bilo dovolj orodja, so delali v dvoh posadah. Openski kmetje so jim dali na razpolago vozove, poskrbljeno je bilo tudi za zdravniško službo. Mladina je dolala z velikim navdušenjem, vsi so tekmovali med seboj, da bi čim več naredili.

Po končanem delu so udarnikom razdelili kosilo, nakar je začela vesela v openskem parku, kjer je mladina plesala in prepevala. Nato so mladinci šli v kulturni krožek, kjer so jim je tov. Malalan, predsednik NOO-ja, v imenu vsega prebivalstva zahvalil. Za njim je spregovoril predstavnik Enotnih sindikatov, poudaril delež mladine pri obnovi domovine in spomenik mladincem, ki so odstranili kubikov ruševin od katerih so čili 162 m/3 opečnega materiala. Ocenili vrednost tega dela na 244.000 lir. Nato govorila tov. Štoka in cicchi, ki je daril odločno mladine in vsem pri morali ljudstva pri obnovi. Poudaril je, da je ljudstvo neštetokrat kazalo, da si ponovno vladati samo in željo po priključitvi Julijske jine k Jugoslaviji.

Okoli 7 zvečer se je mladina mogočni povorki vrnila v mesto. Čeprav je deževalo in je bila na od napornega dela, je stra-

Mladina iz Koprskega okraja prišla obiskat ranjene borce Ankaran.

korakala z delavsko zastavo na lu. To pa seveda ni prijalo bra nim gospodičem in golobra študentom, katerih bratje in so morda v kakšnem primeru bili navzoči pri požigih naših V blažini trga Goldoni so ti in plačanci poskusili napasti mladino in le njenemu dostojnemu vedenju in zavedni disciplini zahvaliti, do ni prišlo do incidentov.

Vroče je. Toda delajo, vsi potni, neumorno; saj so njihova srca še bolj vroča v ljubezni do domovine.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

Bovec

POLICIJA IŠČE, IŠČE — ALI NI ŽE DOVOLJ TEGA?

Dne 13. 6. 1946 sta dva zavezniška policista in dva civilna policista napravila hišno preiskavo v stanovanju tov. Slovanu. Manjkalo je pol ure do polnoči. Preiskali so urad okrajne kolportaže in sobo okrajnega podpornega društva; v urad so prišli z orožjem v roki. Ko je tov. videl, da povsod brskajo, jih je vprašal, kaj iščejo. Odgovorili so mu, da iščejo orožje. Našli seveda niso ničesar. Naposled so se zahvalili in odšli.

Približno ob isti uri in pol ure prej so izvršili hišno preiskavo tudi v hiši tovarišice Mlekuž Maruše, Gašperčiča Jožefa št. 412, Likarja Jožefa ter Šulina Ivana. Vse preiskave so bile v hišah znanih antifašistov. Šulin Ivan je tajnik krajevnega NOO. Bili so tudi v hiši Gašperčič Matije in Kuka Franca.

Dva zavezniška policaja sta prišla z orožjem v rokah v električno centralo v Podklopci, kjer je nameščen tov. Fiorese Giovanni, italijanski antifašist, ki je tajnik okrajnega odbora SIAU na Plužnah. Preiskala sta centralo in ko nista ničesar našla, sta odšla. Zanimivo je, da je policija v Bovcu (Malavas), pobrala vse lestve, ki jih je našla pri hiši; to pa najbrž zato, ker se bojijo, da bi jim Bovcani ne vlezli preko zidov v kasarne.

Ljudstvo je zaradi takega ravnanja ogorčeno.

Idrija

ZA OBNOVO POŽGANE VASI VOJSKO

Pred kratkim je po mestnih rajonih vladalo živahno vrvenje. Kako ne bi bilo, saj gre vendar za trimesečno tekmovanje, ko bodo obnovili tudi požgano vasico Vojsko. Ko so govorniki navzočim raztolmačili, koliko je ta gorska vasica pretrpela med osvobodilno vojno, se je navdušenje še povečalo. Vojskari so si v času vojne pritrgavali od ust hrano, da so lahko preživljali partizanske borce, Idrijčani in prebivalci ostalih okoliških vasi pa bodo sedaj pomagali nazaj sezidati to lepo in prijazno vasico. Posamezni mestni rajoni naravnost tekmujejo, kdo bo dal več prostovoljcev za obnovo Vojskega.

F. V.

Koper

UDARNIŠKO DELO

Zadnje čase so obnovili in delno popravili 12.330 metrov ceste. Ravno tako so očistili 3.120 metrov cestnih jarkov. Pri tem delu so porabili 194 m/3 gramoza in raznega drugega materiala. Prostovoljnega dela pri obnavljanju cest se je udeležilo tudi 10 voznikov, ki so napravili več prostovoljnih delovnih ur pri prevažanju gramoza. Razen tega so v Šmarju, Kubedu in Gabrovici očistili od ruševin 20 požganih hiš. Za sanacijo vasi Šmarje so porušili 7 razdejanih hiš. Pripravili so tudi 365 m/3 kamna za gradnjo novih hiš. Tovariši in tovarišice, ki so se udeležili prostovoljnega udarniškega dela so napravili 7.486 delovnih ur. Velik del od teh so napravili delavci iz tovarne Ampelea in Arrigoni iz Izole. Prebivalci Kubeda so s požrtvovalnim delom pripravili apnenico, ki bo dala 1300 q apna. Vse to so dosegli s prostovoljnim delom.

A. B.

Milje

PREDAVANJE PROFESORJA SMIDICHENA

Dne 16. t. m. zvečer je pod okriljem socialistične republikanske stranke predaval v gledališču «Verdi» v Miljah prof. Narciso Smidichen. Govoril je o temi «Boj za obstoj». Navzoči so z največjim zanimanjem sledili izvajanjem govornika in ga večkrat prekinili z burnim ploskanjem.

Občine

VOLITVE

Dne 3. t. m. so imeli na Občinah masovni volivni sestanek, na katerem je bila predložena kandidatna lista SIAU. Na tem sestanku so volivci in volivke svobodno postavili še nove kandidate, tako da je bila izbera zares velika. Na kandidatni listi sta bila dva kandidata za predsednika, dva za tajnika, za sedem odborniških mest pa je bilo nič manj kot 15 kandidatov. Prav tako so za pet zastopnikov v okrajno skupščino postavili 10 kandidatov. S tem je bila vsakomur dana možnost, da si med dobrimi izvoli najboljše. V nedeljo 9. t. m. pa je bil na Občinah praznik svoje vrste. Obhajali so ga tiho, trezno, brez kakega nastopa, zares dostojno. Obhajali so ga tako, kot se obhaja dan prvih pristno ljudskih volitev za lastno ljudsko oblast. Volitve so potekle mirno, resno in v splošno zadovoljstvo vseh. Volila je ogromna večina volivnih upravičencev. Izvoljeni tovariši so dobili večino glasov, kar najlepše priča o zdravem presojanju prebivalstva. Od novoizvoljenih naj omenimo tovariša Malalana Hinka, ki je bil izvoljen za predsednika KOS-a skoraj enoglasno. Preteklost in dosedanje delo izvoljenih tovarišev in tovarišic so jamstvo za pravilno izvrševanje dolžnosti, katere jim je naložilo ljudstvo.

Openc

Ajdovščina

IZPRED LJUDSKEGA SODIŠČA

V noči od 11. na 12. aprila t. l. sta dva maskirana oborožena neznanca prišla pred hišo Ipavca Ivana na Kovku v vipavskem okraju in ga prisilila, da jima je hišo odpri. Dočim je eden ostal zunaj na straži, je drugi stopil v hišo in zahteval od Ipavca denarja. Ker Ipavec tudi na grožnje ni hotel dati denarja, trdeč da ga nima, je pričel razbojnik s hično preiskavo in našel 19.000 lir, razen tega pa je pobasal še zapestno uro, srebrno verižico in eno žepno uro. Pri odhodu je gospodarju zagrozil, da mu bo zažgal hišo, ako bi komu kaj javil. Toda Narodna zaščita je hitro ugotovila, da sta storilca domačina. Napravila je hišno prejskavo pri Likarju Zdravku iz Otlice, kjer je našla ukradeno denarnico, ponarejeno brado in brke iz ovčje kože, s katerimi je bil storilec pri napadu maskiran. Razbojnik je dejanje priznal in izdal tudi sodelavca — svojega komaj sedemnajstletnega brata Mirka. Okrožno ljudsko sodišče je glede na to, da sta storilca dejanje priznala in škodo skoro v celoti povrnila ter da še nista bila kaznovana izreklo milo kazen. Likarja Zdravka je obsodilo na osem let prisilnega dela z odvzemom svobode in na izgubo častnih pravic za dobo pet let po prestani kazni, Likarja Mira pa na dve leti prisilnega dela z odvzemom svobode glede na njegovo mladost in glede na to, da ga je zapeljal starejši brat. Ta primer kaže, da naša ljudska oblast budno pazi na pravno sigurnost v deželi in da so le redki primeri kriminala, ki se pojavijo sem ter tja kot posledica povojnih razmer, kmalu razkrinkani in storilci pravično kaznovani.

-nč.

Trst

ZA POMOČ SIROTAM

Tržaško antifašistično ljudstvo ve, da naše sirote živijo v pomanjkanju najnujnejših potrebščin. Da bi jim pomagalo, je po vseh možnostih sodelovalo v tednu za pomoč vojnim sirotam. Pa tudi sedaj ni pozabilo nanje. Članice ASIZZ-ja v Barkovljah so darovale v prid siromašnim otrokom čisti dohodek zabavnega večera, ki znaša 2.718 lir. V isti namen so tovariši in tovarišice IV. terena barkovljanskega okraja darovali 2.089 lir prostovoljnih prispevkov. Roditeljski svet v Barkovljah je sprejel še naslednje prostovoljne prispevke v prilog otroškega vrtca: Mozetič Ivanka 100 lir, Lojzka 200, Nora 10, Dora 20, Margerita 10, tov. Kriščak (IV. teren) 500, Matjašič 5, Milanič 100, Matjašič II 5, Čenčič 100, preostanek zbirke V. terena za cvetje padlemu tovarišu Slavku Briščeku 1.165, zbirka II. terena namesto cvetja na grob padlega tov. Slavka Briščka 1.140, skupno 3.355 lir. Vsem darovalcem, ki so vedno pripravljeni pomagati revni deci, najlepša hvala!

Teheran, Jalta, Potsdam - brez pomena?

Škandal brez primere

na izrednem porotnem sodišču v Gorici

Pred Izrednim porotnim sodiščem v Gorici se je začela 15. junija razprava proti zakoncema dr. Neztbandt Paolu, zobozdravniku, in njegovi ženi dr. Ellena - Neztbandt Irmi zaradi sodelovanja z okupatorjem.

Obtožnica ja dolži kot soudeleženca pri ropih, požigih in umorih, ki so jih Nemci izvršili 9-44 proti civilnemu prebivalstvu v Brdih, kjer sta imela obtoženca svoja zemljišča. Neztbandt-u očita, da se je udeležil pri ekspediciji v Hruševlje (Brda) 29. septembra 1943, ko so SS-ovci požgali senik kolonu Amedeju Peliconu, ga aretirali ter poslali v nemško internacijo; nadalje, da je bil 24. januarja 1944 soudeleženec, ko so oropali Gasparinijevo posestvo v Peternelih in da je sokriv strašnega zločina, ko so 22. maja 1944 SSovske, fašistične in domobranske tolpe vrgle v goreče domačijo 22 oseb, med njimi ženo, svakinjo in dva mlajša otroka Pelicona. — Neztbandtovi obtožnica še posebno očita, da je dala 29. marca 1944 aretirati tov. Nado Valentinčičevo, ki je bila nato internirana v Nemčiji.

Kot prva je nastopila priča Nada Valentinčič. Povedala je, da je bila navzoča pri požigu senika v Hruševlju, ko so Nemci vzeli kolonu žlvež za Neztbandte v Gorici. Ko je bila ob neki priliki obtoženka aretirana, ker so jo partizani sumili, da je vohunka, jo je priča Nada srečala in z njo govorila ter ji celo pomagala. Pozneje so doktorico Neztbandt partizani izpustili. Sama priznava pred sodiščem, da so partizani spoštljivo ravnali z njo. Ko pa je bila že na svobodi v Gorici, je srečala na korzu Nado Valentinčič, jo zgrabila za vrat in jo peljala v ambulanto svojega moža. Tam jo je ibročila nemškemu oficirju, rekoč «Tu vam izročam pištolo nemškega oficirja, rekoč: ta bo zate, če boš skušala zbežati». Poslana je bila v Nemčijo.

Priča Boškin Darinka, bivša asistentka v ambulanti Neztbandta, in potem partizanka, je izpovedala, kako ji je nekoč obtoženka očitala, da je zapeljana, ker drži za partizane. Pripravljala jo je na to, da bi prišla v Gorico. Tu da jo bo seznanila s «pravimi» slovenskimi osebnostmi (mislila je namreč na domobrance, ki naj bi jo spravili na pravo pot). Naslednje priče, Koncut Armanda, Medvešček ter Nadric Marija izjavljajo, da so videle Neztbandta v nemši uniformi; prvi dve, da sta ga videli celo z nemško kolono na pohodu v Peternel. Neztbandt sam je že na začetku priznal, da je zaprosil nemškega oficirja, naj poskrbi, da mu iz posestva v Hruševljah pripeljejo v Gorico živila, kar so Nemci tudi storili. Ob tej priliki so požgali Peliconov senik. Tudi Pelicon Amedeo je izpovedal da so ga Nemci po aretaciji pripeljali na Naztbandtov dom v ulici del Colle, v Gorici. Od tu so ga poslali v nemško internacijo.

Pristranski nastop predsednika

Predsednik sodišča je bil na tej razpravi napram nekaterim slovenskim pričam, ki so slabo obvladale italijanščino, zaradi česar so njihove izjave zvenele nesigurno, pristranski. Tudi takrat, ko so izpovedale odločno, se je predsednik vanje obregnil in pri tem kazal prezir, in posmeh. Očividna je bila nezaupljivost in podcenjevanje obtožilnih prič. Tako je prišlo v dvorani, kjer je bila večina sovražno razpoloženih elementov, do izrazov simpatij do dveh zagrizenih kolaboracionistov, kar ju je tudi znatno opogumilo. Kot nalašč je padla v potrdilo vsemu temu tudi izjava javnega tožilca, ko je med odmorom dejal dvema zagovornikoma (dr. Kezich in dr. Devetag): «Danes ste kar trije zagovorniki!! (tretji je bil namreč tudi po njegovi sodbi sam predsednik sodišča).

Zanimiva je bila vrsta razbremenilnih prič, katerim je bil predsednik sila naklonjen, naravnost uslužen. Pomagal jim je, da so se povoljno izražale v prid tema dvema hudima nacistoma. Tako n. pr. jim ni grozil z aretacijo, kot je to storil pri prejšnjih obtožilnih pričah iz Brd. Seveda so bile to priče kot grof Pace, ki je bil prefekt v Gorici od 30. oktobra 1943 do zloma Nemčije, Frida Dugar, pripornica, obsojena na 15 let ječe zaradi kolaboracionizma, neka nuna — prednica sirotišča in drugi. Tako je tudi pel hvalo obtožencema dr. Bobič iz Peči pri Sovodnjah. Potem je bila sobotna razprava zaključena.

Nadaljevanje razprave in oprostitev

Včeraj dopoldne se je nadaljevala razprava. Javni tožilec je takoj ob začetku svojega govora izključil možnost, da bi slovenske priče podale svoje obremenilno izjave iz kakršnih koli protiitalijanskih čustev, kajti oba obtoženca sta Nemca in znana fanatična nacista. On je bil pripadnik nemškega političnega društva, v Trstu, ona pa je bila voditeljica nemških žena v Gorici, kar so vsi lahko brali v takratnem tržaškem dnevniku «Adria Zeitung». Oba sta bila intimna prijatelja goriškega «Beraterja» in njegova stalna gosta. Koncem aprila 1945 sta se zakonca Neztbandt pridružila koloni nemških funkcionarjev, ki so v naglici zapuščali Gorico. S tem sta dokazala, da nimata čiste vesti. Zobozdravnik si je ob tej priliki celo nadel nemško uniformo.

Javni tožilec je predlagal sodišču naj obsodi obtoženca na 4 leta, 6 mesecev in 10 dni zapora.

Po obrambi odvetnikov dr. Devetaga in dr. Kezicha je sodišče oba oprostilo.

K U L T U R A

Ob desetletnici smrti Maksima Gorkega

Rodil se je 1868 v Niznjem kot sin siromašnega tapetnika. Ni še imel pet let, ko mu je umrl oče. Kot mlad deček se je pričel učiti čevljarstva pri svojem dedu in se pri njem tudi naučil brati in pisati. Kmalu je ušel in postal učenec pri nekem risarju, potem je zopet pobegnil, se učil slikati svete podobe. Nato je po vrsti postal ladijski kuhar, vrtnarski pomočnik in končno pekovski vajenec v Kazanu, kjer se je prvič sešel z «bivšimi ljudmi». Delal je tudi v pristanišču, vlačil tovore in žagal drva.

Ko je imel 23 let je v listu «Kavkaz» izšla njegova prva povest «Makar Čudra». V stik z dobro literaturo pa je prišel po svojem znancu V. G. Korolenku.

Pestro je bilo njegovo življenje, spoznal je vso bedo in ponižanje najrevnejših že od svojih mladih dni, nešteto poklicov je menjal, da si je služil svoj vsakdanji kruh, s silno ljubeznijo, lačen, ob poznih urah, se je seznanjal

s književnostjo in znanostjo, se izgrajeval v vsestransko izobraženega človeka, umetnika z globokim človečanskim čutenjem in znanstveno mislečega revolucionarja — borca za osvoboditev človeka iz bede in ponižanja, ki ga je sam tako trpko preiskusil in spoznal. Zato si je genialni pisec Aleksejej Maksimović Peškov tudi nadel psevdonim Gorki.

Silno obsežno je njegovo književno delo. Kratke povesti in črtice po revijah, romani kot «Mati» in «Delo Artamanovih», drame kot «Na duhu», ki je revolucionaren protest proti cesarski tiraniji po petrograjskih dogodkih januarja 1905, so tudi Gorkega pripeljali v zloglasne zapore petropavlovske trdnjave.

Gorki je pisec, ki seznanja svoje bralce s svetom bede in krivic pod carsko Rusijo, ki z globokim in človeškim razumevanjem upodablja razmere in ljudi v vsej svoji nizkoti, slabosti in tudi človeški veličini. Gorki je pisec, ki v preprostem jeziku, s poštenjem in silno ljubeznijo do resnice in do človeškega dostojanstva, ne glede na osebna preganjanja in trpljenja, vztraja pri svojem delu kot umetnik ponižanih in razžaljenih, umetnik, ki ne obtožuje s kričečimi besedami, ampak mirno in z ljubeznijo prikazuje življenje v vseh njegovih grozotah in včasih prodre s svojo značilno rusko čustvenostjo prav v najbolj skrite kotičke človeške duše in srca. In prav zato vzbuja pri svojih bralcih razumevanje, sočustvovanje s ponižanimi in razžaljenimi, odkriva veličino neštetih groznih tragedij vsakdanjosti in daje prav zato s svojim delom v umetnosti sodobnih dni najbolj pretresljivo obtožbo proti krivicam naše dobe in onim, ki jih povzročajo.

Maksim Gorki je moral spoznati grenkosti zapora in izgnanstva. Glad in napori so mu izpodkopali zdravje, da je v izgnanstvu, že v dneh, ko ga je ves svet cenil kot silnega umetnika, moral iskati zdravja na Capriju, v južni Italiji. Revolucija v domovini je našla Gorkega zopet na njegovem borbenem položaju. Sotrudnik Leninovih revij in umetnik proletariata ni mogel ostati v ozadju v teh dneh velikih preizkušenj in še silnejših preobratov. Leta 1918. postane komisar za umetnost v Sovjetski zvezi. Zaradi svojega rahlega zdravja pa je moral kmalu opustiti podobne naporne posle in se večkrat vrniti na Capri, kjer je klima godila njegovemu zdravju. Častčen in ljubljen od svojih sovjetskih rojakov je z mnogimi deli še opisoval rast in silni razvoj svoje domovine v novih prilikah socializma. L. 1936. pa je v zadnjih letih svojega razgibanega življenja kot ljubljenec Sovjetske zveze padel kot žrtev podlega trockističnega atentata.

Po vsem svetu so ljudje in predvsem napredni duhovi gledali v njem velikega vzornika književne umetnosti, glasnika ponižanih in razžaljenih, ki je s svojim delom vzbudil razumevanje duhov za borbo delovnega ljudstva in potrebo novega, pravičnejšega družbenega sistema. Za časa njegovega življenja in še po njegovi smrti so ga cenili in častili najboljši vsega intelektualnega sveta in so preganjali njega in njegova dela reakcionarne sile in vlade. 1902 leta ga je Ruska akademija znanosti in umetnosti imenovala za svojega člana, car pa tega ni hotel odobriti in sta zato pisatelja Čehov in Korolenko v znak protesta izstopila iz akademije ter vrnila svoji diplomi.

Tudi pod staro Karadjordjevičevo Jugoslavijo kakor že prej pod Habsburško Avstrijo so s cenzuro in drugimi sredstvi diktatorskega preganjanja onemogočali izhajanje večine njegovih del v prevodih. Le neznatno število smo mogli doslej brati v slovenščini. Pred novo svobodno Slovenijo stoji zdaj naloga, da nadomesti zamujeno. Naša založništva so že pričela z izdajanjem njegovih najvažnejših del v slovenskem prevodu.

Tega pisatelja idej svobode, za proslavlja vsa sovjetska domovina, pa tudi ves svet tega velikega umetnika in človeka, ki spada nedvomno med največje sodobne književnike. Tudi v Sloveniji in pri nas na Primorskem naše ljudstvo v neštetih kulturnih prireditvah in krožkih slavi spomin

Ob desetletnici njegove smrti katere smo se borili in se še borimo.

Sporočila in objave

Prireditve, predavanja in sestanki

SENTJAKOBSKO PROSVETNO DRUŠTVO «IVAN CANKAR». V četrtek zvečer to je 20. t. m. ob 20.30 je sestanek vsega članstva v ul. Caprin 7. Na dnevnem redu zelo važno predavanje. Vsi člani se sestanka udeležiti. Vabljeni so vsi Šenjakobčani.

KULTURNI KROŽEK «S. SKAMPERLE» PRI SV. IVANU V TRSTU. Jutri ob 20.30 uri bo v tem krožku koncert skupine harmonikarjev «Sv. Marko» pod vodstvom dirigenta Gianninija. Sodelovali bodo sopran B. Dose, tenor R. Botteghelli, bas Susca. Igrali in peli bodo Verdijeve, Mascagnijeve, Suppejeve in Schubertove komade. Vabljeni vsi.

GOSTOVANJE OPENSKE SOLSKE MLADINE V PLISKOVICI. V četrtek 20. t. m. bo openska šolska mladina gostovala v Pliskovici, kjer bo v jami uprizorila Ribičičevo igrico «V kraljestvu palčkov». Otroci pridite v velikem številu!

PEVSKI KONCERT V PODGORI. V četrtek 20. t. m. ob 19h bo v Podgori v dvorani Bredant pevski koncert, ki ga priredi domače Prosvetno društvo «Podgora». Člani pevskega odseka bodo nastopili s slovenskimi, furlanskimi in srbskimi narodnimi pesmimi pod vodstvom tov. Nina Brajda.

Enotni sindikati

SIND. KOVINARSKE STROKE javlja, da bo danes ob 18. uri sestanek svetovalnega odbora kovinarskih nameščencev.

Dne 20. t. m. bo delitev oglja zaključena. Boni za dvig se izdajajo v tem sindikatu.

SINDIKAT PAZNIKOV. Vse paznike, ki so nameščeni pri zavodih, podjetjih in zadrugah vabimo na skupščini, ki bosta danes ob 9. uri in ob 20. uri v ulici Imbriani 5. Na dnevnem redu je razpravljanje o mezdnem vprašanju in o odklanjanju delodajalcev, da delno sprejmejo zahteve tega sindikata. Naj nihče ne manjka.

SINDIKAT PREHRANE javlja, da bo danes ob 18.30 uri sestanek direktivnega sveta.

SINDIKAT OBČINSKIH DELAVCEV IN NAMEŠČENCEV javlja, da ima za člane, organizirane v Enotnih sindikatih na razpolago večje število usnjenih nizkih moških, ženskih in otroških čevljev ter čevljev za delo. Prevzemanje v ulici Zonta 2.

Razno

POŠILJANJE ZAVOJEV Z ZDRAVILI. Z današnjim dnem se obnavlja pošiljanje zavojev z zdravili v coni A in z ostalimi pokrajinami Italije. Gre za zavoje do 5 kg in za izključno pošiljanje zdravil od proizvajalnih podjetij. Zavoje lahko posiljajo po redni poti ali zavarovane ali proti povzetju.

DELITEV TOBAKA V GORICI. Glavna zaloga tobačnih izdelkov v Gorici javlja: jutri 19. t. m. se začne deliti tobak in sicer 120 g na osebo na odrezke št. 23-24, 25-26 tobačne nakaznice, veljavne do 30. t. m. Delili bodo sledeče vrste: cigarete: Macedonija in Nazionali, cigare Toscani, Trinciato Forte in Dalmazia ter dva zavojčka papirčkov. Trafikantje so dolžni predložiti v odpis omenjeni zalogi do 4. julija vse odrezke, ker po tem dnevu odrezki ne bodo več veljavni.

DOVOLJENJA ZA AVTOMOBILE. Zavezniška vojaška uprava, 13. zbor, poroča: Vsa avtomobilska dovoljenja, ki zapadejo 30. junija 1946., bodo avtomatično veljala do 31. julija 1946. Isto velja za Gorico in Pulj. Vozila, ki zapuščajo Julijsko krajino, si morajo nabaviti podaljšanje dovoljenja. Zadevno prošnjo je nasloviti na: Trst, transportni oddelek V.G.P.F., justična palača. V Gorici in Pulju: v prostorih urada za omenjena dovoljenja. Odrezke za izdajo goriva za mesec julij bodo izdajali interesentom na podlagi prošnje omenjeni uradi.

TRGOVSKO INDUSTRIJSKA ZBORNICA V GORICI javlja, da morajo biti prošnje za nabavo plaščev za motorna vozila predložene v treh izvodih na posebnih vbrazcih, v treh izvodih na posebnih obrazcih, ki jih izdaja ZVU. Obtrazce za kamione z nosilnostjo izpod 10 stotov lahko dvignejo pri zbornici, obrezce za kamione z nosilnostjo nad 10 stotov pa pri avtoprevoznem centru. Interesenti morajo izpolniti samo prvi del obrazca (A). Prošnje, ki so jih že predložili zbornici ali prevoznemu centru, niso več veljavne. Za prvo razdeljevanje plaščev bodo prišle v poštev samo one prošnje, ki bodo predložene pred 20. t. m.

Zahvala

Uprava Dijaškega doma v Gorici se najlepše zahvaljuje nebelskemu pionirskemu odboru, tovarišici Roži Pavletič iz Standreža in tovarišici Vilmi Brajnik iz Standreža za poslanih 57 kg češenj, 33 kg krompirja in 18 kg zelenjave.

Članice ASIZZ-ja iz Rocola, lini in Rocola na hribu se ljujejo vsem tovarišicam, ki delovale pri pripravljanju za vojne sirote. Obenem se ljuje tudi vsem onim družinam so darovale denar v ta namen.

Najlepša hvala vsem dobrokom, ki so pripravili zajtrk ski šolski deci, ki je imela nedeljo svoje prvo obhajilo!

Dobra srca

Družina Krizmančič (Mo Bazovice daruje 500 lir za selne delavce in 500 lir za zanske sirote. Najlepša hvala

Čitajte in širite PRIMORSKI DNEVNIK

RADIO TRST II.

TOREK 18. JUNIJA

7 vesti v slovenščini; 7.15 Kolo 7.20 jutranja glasba; 7.30 ital ske vesti; 7.45 lahka glasba; 12 fonična glasba; 12.30 glasba; sa - vesti v italijanščini; 13.15 sbeni spored; 13.45 reproduc glasba; 14 pregled vesti in sporeda; 14.05 predavanje: Kino tografija v Angliji, ameriški v ški filmi; 17.15 glasba; 18 glas dona v slovenščini; 18.15 plesi deželi; 19 predavanje v srbohr ščini: zanimivosti; 19.15 pr koncert mezesopranistke Else K lovac in baritonista Sama Smo la - pri klavirju prof. Danilo Sv 19.45 vesti v slovenščini; 20 Amerike v srbohrvaščini; 20.15 poved časa - vesti v